

- кінцеві результати дослідження поточного попиту на продукцію;
- укладання договорів для закупівлі продукції з закупівлі продукції для виробництва, що базується на вільному виборі;
- дії для координування та підтримування виробництва;
- дії для нарощування виробничих потужностей;
- облік нереалізованої продукції за минулий період.^[3]

Основою формування довгострокового плану виробництва продукції можуть бути генеральна мета, базова стратегія, а також обрана на їх основі перспективна концепція маркетингу. По суті, прийнята в стратегічному плані базова стратегія може бути виробничою або товарною. Зміст виробничої стратегії (перспективної концепції маркетингу) полягає в тому, що розвиток підприємства, зокрема зростання збуту продукції, може бути реалізований за рахунок підвищення рівня виробничого потенціалу підприємства. Суть товарної стратегії – диверсифікація виробництва, тобто розширення і оновлення номенклатури продукції та видів діяльності фірми.

На основі аналізу інформації про ринкову кон'юнктуру та виробничі можливості підприємства вибирається той асортимент продукції, який найбільшою мірою пристосований до окремих сегментів ринку. Іншими словами, фірма повинна вибрати свою ринкову направленість, тобто найбільш сприятливий ринковий сегмент. Важливим критерієм відбору номенклатури продукції для включення у виробничу програму є показники прибутковості, стадії життєвого циклу, оновленість продукції.^[4]

Таким чином, порядок планування виробничої діяльності підприємства у більшій частині залежить від важливості продукції, її затребуваності та економічного статусу. У першу чергу головне значення має технологічний зв'язок між підрозділами, кількість незавершеного виробництва в них та властивості циклу виготовлення продукції, її орієнтованість на подальшу обробку, задоволення потреб на ринку за межами підприємства.

Список використаних джерел

1. Гринчуцький В. І., Сабецька Т. Формування виробничої програми підприємства: маркетинговий аспект: монографія. Тернопіль. 2014. 225 с.;
2. Білов М. А. Управління виробничою інфраструктурою: навчальний посібник. К: КНЕУ, 2003. 345 с.;
3. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства: навчальний посібник. Л.: Новий світ – 2000, 2004. 410 с.;
4. Тарасюк Г. М., Шваб Л. Планування діяльності підприємства: навчальний посібник. К.: Каравела, 2003. 356 с.

УДК: 330.101

Дубіщев В.П., д.е.н., професор

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

Островський І.А., к.е.н., доцент

*Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова
(м. Харків, Україна)*

ЕВОЛЮЦІЯ ПРЕДМЕТУ ТА МЕТОДОЛОГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ У ВИМІРАХ СВІТОВИХ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ

Ефективність організації економічних відносин прямо та побічно залежить від розуміння цього процесу на теоретичному рівні. Теоретичний рівень відрізняється особливостями методології в залежності від економічної школи.

Враховується той факт, що економічна наука розробляється і розвивається економістами, що сповідають різноманітні ідеології та концепції, а через таке

велике розмаїття виникає різноманіття в предметі економічної науки та методології її теоретичної основи.

Категоріальне визначення теоретичних напрямків економіки мають свою ретроспективу. Так, термін походить від давньогрецького слова οἰκονομία (οἰκονομία, «управління домогосподарством») від οἶκος (οἶκος, «дім» + νόμος (νόμος, «звичай» чи «право») [1]. Ксенофонт запропонував цей термін на позначення науки про господарство, управління домом і майном.

Аристотель науку про господарство поділив на дві. Терміном «економіка» він позначав організацію господарства в маєтку рабовласника включно з виробництвом благ для задоволення потреб людей — господарювання. Терміном «хрематистика» (від грец. χρέμα — майно, володіння) Аристотель позначав мистецтво наживати статки, діяльність з накопичення багатства.

У 1615 французький економіст Антуан де Монкретьєн увів у науковий обіг термін «політична економія» (грец. πολιτικός — державний, суспільний), який означає «мистецтво державного управління господарством». Цей термін був найуживанішим до початку ХХ ст. Його став витіснити термін «економіка» після виходу в світ праці англійського економіста Альфреда Маршалла «Принципи економічної науки» (Principles of Economics) у 1890 році [2].

Заслуговує на увагу категорія каталактика, що за етимологією визначення як праксеологічна теорія. Практиологія (від грец. πράξις — дія та грец. λογία) — мова, вчення) — галузь досліджень, що вивчає людську діяльність, зокрема в аспекті її ефективності. Термін вперше використав у 1890 році французький соціолог і філософ Альфред Еспінас [3].

Розвиток праксеології пов'язаний із австрійською школою економіки і, особливо, роботами Людвіга фон Мізеса. Основна робота Людвіга фон Мізеса має назву «Людська діяльність: трактат з економічної теорії» («Human Action: A Treatise on Economics»), 1949 р., США. Завдяки цій фундаментальній праці найбільш розробленим розділом праксеології є економічна теорія в її «австрійському» варіанті.

Людвіг фон Мізес про виникнення праксеології: "З політичної економії класичної школи виникла загальна теорія людської діяльності - праксеологія"[4].

За визначенням економіста Австрійської школи Людвіга фон Мізеса, предметом каталактики є усі ринкові явища зі своїм корінням, відгалуженням і наслідками. Люди, які торгують на ринку, спонукаються не тільки бажанням отримати їжу, дах, але й багатьма ідеалістичними мотивами. Вони роблять вибір між різними альтернативними варіантами, не важливо, чи вони класифікуються як матеріальні, чи ідеальні. На реальній шкалі цінності матеріальні і ідеальні речі хаотично змішані. Навіть якщо б було можливо провести чітку межу між матеріальними і нематеріальними інтересами, необхідно розуміти, що кожна конкретна дія або спрямована на реалізацію й матеріальних, й ідеальних цілей, або є результатом вибору між матеріальним та ідеальним. [5].

Доцільно передбачити, що предмет вивчення каталактики межує з предметом інституціоналізму. Інституціональна економіка закономірно є продовженням німецької історичної школи.

Авторське дослідження зосереджене, у даному разі, на визначенні етимологічного змісту категоріального визначення економічної теорії у відповідності з особливістю етапів розвитку людства.

Доцільно розглядати економічну теорію античного європейського континенту, середньовіччя на традиціях феодалізму, сходу на основі ісламських принципів життєдіяльності та економічного регулювання, економічну теорію і відповідну методологію капіталізму. економічну теорію епохи глобалістики.

Предмет економічної теорії, її етимологічне визначення та методологія пов'язуються в авторському дослідженні як з етапами розвитку суспільства, так і з новими інститутами, інституційними явищами (структурами) та інституційними цінностями.

Нові інститути, інституційні явища (структури) та інституційні цінності впливають на мотивацію суб'єктів економічних відносин, що вносить корективи в традиції чи закономірності в економічних відносин. До таких правомірно віднести, наприклад, вплив Хрестових походів на економіку Європи після ознайомлення європейців із східними товарами та попитом на них, великі географічні відкриття та їхній вплив на розуміння в економічній теорії інституту колоній та їхнього впливу на світове господарство, монополізації економіки, створення центральних банків, як фінансової інституції з відповідно новою системою регулювання у світі, зростанням інституту держави в теорії Дж.Кейнса та монетаризму М.Фрідмана, орієнтація на екологічну базову методологію енвайронментології, як інституційної цінності в сучасних умовах і на перспективу.

Етап формування неокласичного синтезу, як нового предмету економічної теорії та методології 70-х років ХХ століття пов'язаний, передусім, з посиленням монополій, стагфляційних проявів. поглибленням глобалізаційних ознак. Значну роль в становленні неокласичного синтезу відіграв Пол Самуельсон Він писав: «Моя точка зору зводиться до загальної неокласичної теорії, яка включає в класичну традицію будь-яку частину кейнсіанського і некейнсіанського аналізу, яка являється придатною для сучасної економіки»[6].

До сучасних напрямків економічної теорії П.Самуельсон відносив: неокласицизм; кейнсіанство, інституціоналізм та неокласичний синтез.

Список використаних джерел

1. Harper, Douglas (November 2001). Online Etymology Dictionary. Economy. Архів оригіналу за 29 січня 2010.
2. Мочерний С.В., М.В. Довбенко. Економічна теорія : підручник. Київ : "Академія". 2004. 856 с.
3. Whately's Introductory Lectures on Political Economy (1831)
4. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F>
5. Von Mises, Ludwig, 1881-1973. (2008). Human activity: a treatise on economic theory. Sot'sium. ISBN 978-5-91603-002-0. OCLC 881547909.
6. <https://phm.cuspu.edu.ua/nauka/naukovo-populiarni-publikatsii/854-stvorennya-ta-rozvytok-teoriyi-neoklasychnoho-syntezu-v-interpretatsiyi-pola-samuelsona.html>

УДК: 330.101(075.8)

Дубіщев В.П., д.е.н., професор; Жиленко К.С., студентка
(Національний університет «Полтавська політехніка імені Ю.Кондратюка»)
(м. Полтава, Україна)

ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Правомірно вважати, що економічна наука зародилася у Стародавньому Сході. В надрах натурального господарства східного рабства з властивою йому активною участю держави в економічних процесах розширювалися масштаби товарно-грошових відносин і стають більш злободенними проблеми співіснування державної, общинної та приватної власності.

Протягом першого тисячоліття до нашої ери розвиток економічної науки проявив себе в державах класичного (античного) рабства VIII - VII ст. до н.е., основ економічного вчення Арістотеля і Ксенофонта [1].

Меркантилісти Томас Мен (Англія), Антуан Монкретьєн (Франція), Антоніо Серра (Італія) та інші вчені вбачали багатство в грошах та в активному протекціонізмі, у підтримці експансії торговельного капіталу, сприянні розвитку вітчизняної промисловості, особливо мануфактурної. [2].